KAPTEN PSILANDER VÄGRADE STRYKA FLAGG

Gustav von Psilander

PSILANDER PÅ SKEPPET ÖLAND

Ända sedan trettioåriga krigets dagar ha svenskarna ej vunnit ett enda större sjöslag. Den svenska örlogsflottan under senare delen af 1600 och förra delen af 1700-talet såg ofta nog ståtlig ut och räknade ett betydande antal rangskepp med talrika kanoner.

Så börjar en uppsats från 1908 ingående i ädelpekoralet SVENSKA BRAGDER OCH STORDÅD av Alexis Kuylenstierna, som skrev under pseudonymen Mustafa.

1703 FICK HAN SOM FC HMS ÖLAND ORDER ATT LEDA EN KONVOJ ÖVER NORDSJÖN OCH GENOM ENGELSKA KANALEN.

Öland var ett av de mindre av våra linjeskepp och hade 50 kanoner. Besättningen skulle bestå af 180 båtsmän och 60 soldater men besättningen blev aldrig fulltalig. Det övriga befälet utgjordes av sekonden kapten Karl Wachtmeister, överlöjtnanterna Jokum Utfall och Roserus von Ackern samt löjtnanten Herman Schmidt.

Främmande skepp skulle hälsa den engelska flaggan genom att hala sin vimpel (”stryka flagg”). Om fartygen inte förde vimpel skulle de visa aktning på annat sätt – genom att till exempel fira ned sina märssegel.
1697 ifrågasatte Karl XII de gällande reglerna. Ordern om halning av vimpel i höjd med Skagen fortsatte dock att vara giltig, märsseglen skulle däremot sitta kvar.
År 1695 införde Karl XI ett tillägg till instruktionerna med tanke på engelsmännens hållning: konvojcheferna fick order om att inte föra vimpel sedan Skagen hade passerats.
Kaptenen fick inte stryka flagg eller märssegel för något främmande örlogsskepp. Om han bröt mot detta skulle han straffas till liv, ära och gods. Vidare skulle han, om skeppet blev angripet, försvara sig så länge som ”mänsk- och möjeligt” var. (Karl XII regler)
Kaptenen som vägrade stryka flagg Kapten Gustaf Psilander riskerade dödsstraff, så han var högt motiverad att inte stryka flagg när engelsmännen uppmanade honom till att stryka flagg.
Klockan åtta på morgonen den 28 juli 1704 befann sig de svenska fartygen mellan den holländska och engelska kusten. Då började mardrömmen som kostade 86 liv och flera skadade.
Prestigekampen mellan den mäktiga sjönationen England och den inte lika mäktiga Sverige.

Vad gällde för regler?

ENGLAND BETRAKTADE NORDSJÖN SOM SITT

och fordrade att alla fartyg här skulle hälsa den brittiska flaggan genom att sänka märsseglen. Det var mycket sannolikt att svensken skulle möta engelska örlogsmän och han var ju förbjuden enligt den stående ordern att vidta en sådan åtgärd. Visserligen stod Sverige högt i ära efter segrarna vid Narva, Düna och Klissow men engelsmännen hade ju alltid varit just engelsmän!

SEGEL OCH VIMPEL

Även Kung Fredrik II av Danmark(1559-88) hävdade sin rätt att kräva stryka flagg, hala vimpeln

SEGEL PÅ EN FYRMASTAD FULLRIGGARE

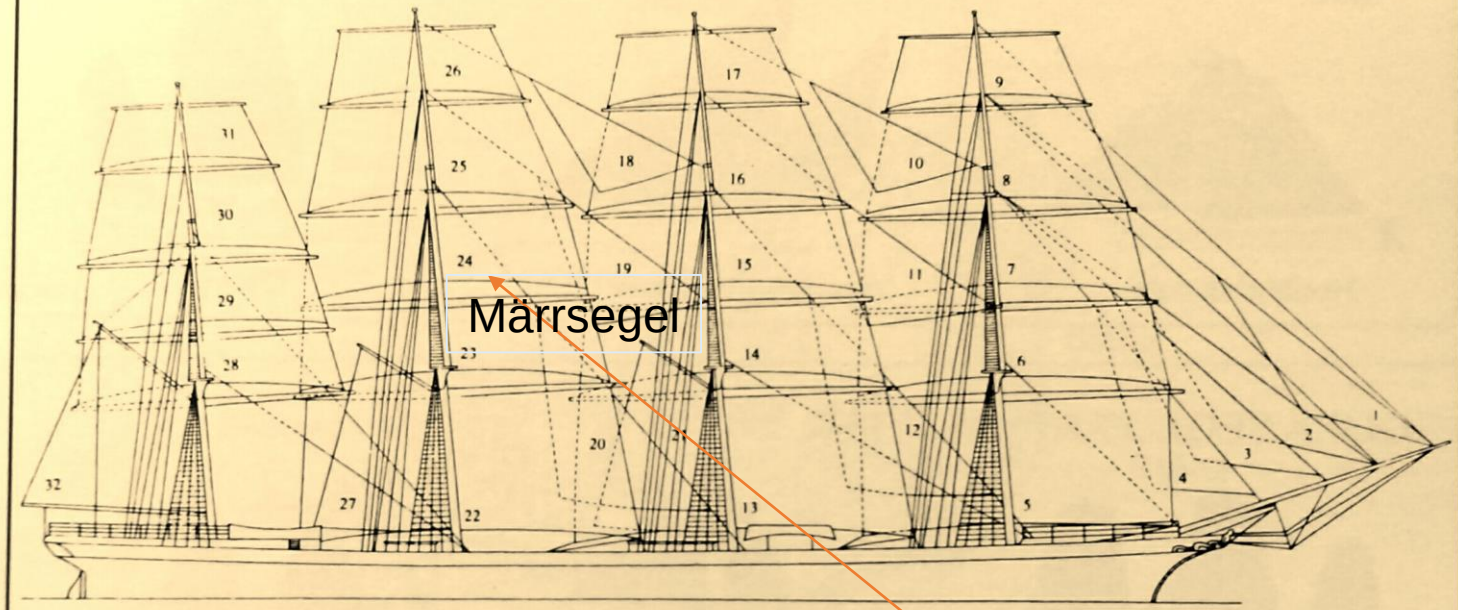

1 – Jagare
2 – Yttre klyvare
3 – Inre klyvare
4 – Förstäng
5 – Fock
6 – För undre märssegel
7 – För övre märssegel
8 – Förbramsegel
9 – Förröjel
10 – Storröjelstagsegel
11 – Storbramstagsegel
12 – Storstäng
13 – Storsegel
14 – Stor undre märssegel
15 – Stor övre märssegel
16 – Storbramsegel
17 – Storröjel
18 – Kryssröjelstagsegel
19 – Kryssbramstagsegel
20 – Krysstäng
21 – Gaffelstorsegel
22 – Begin
23 – Kryss undre märssegel
24 – Kryss övre märssegel
25 – Kryssbramsegel
26 – Kryssröjel
27 – Apa, gaffelapa
28 – Jigger undre märssegel
29 – Jigger övre märssegel
30 – Jiggerbramsegel
31 – Jiggerröjel
32 – Mesan

VID INLOPPET TILL ENGELSKA KANALEN

mötte han mycket riktigt en eskader om nio skepp, varav ett var större än HMS Öland, sju lika stora och ett något mindre.
På middagen 27 juli befann sig den engelska eskadern under ledning af schoutbynachten det vill säga konteramiralen Whetstone på skottavstånd, och det närmaste engelska skeppet ”Worcester” sköt två skott genom riggen på HMS Öland. Psilander skickade då en slup med löjtnant Utfall över till den skjutglade engelsmannen med frågan vad denne ville.

KONVERSATIONEN MELLAN KAPTENER

Sen I intet drottningen av Englands flagg?

– Jo, vi se den väl, men sen I icke konungen av Sveriges flagg?

– Jo, men varför avläggen I intet eder skyldighet till drottningen av England?

– Vad för skyldighet skall konungen av Sverige göra drottningen av England?

– I måste stryka edra märssegel.

– Därtill haver min kommendör inga order, ej heller lär han stryka.

– Well, så skall jag lära eder det nu strax!

WILLIAM WHETSTONE ”REAR ADMIRAL”

Rank mellan Kapten och Vice Admiral

I tjänst under åren1689 – 1707 (dog 1711)

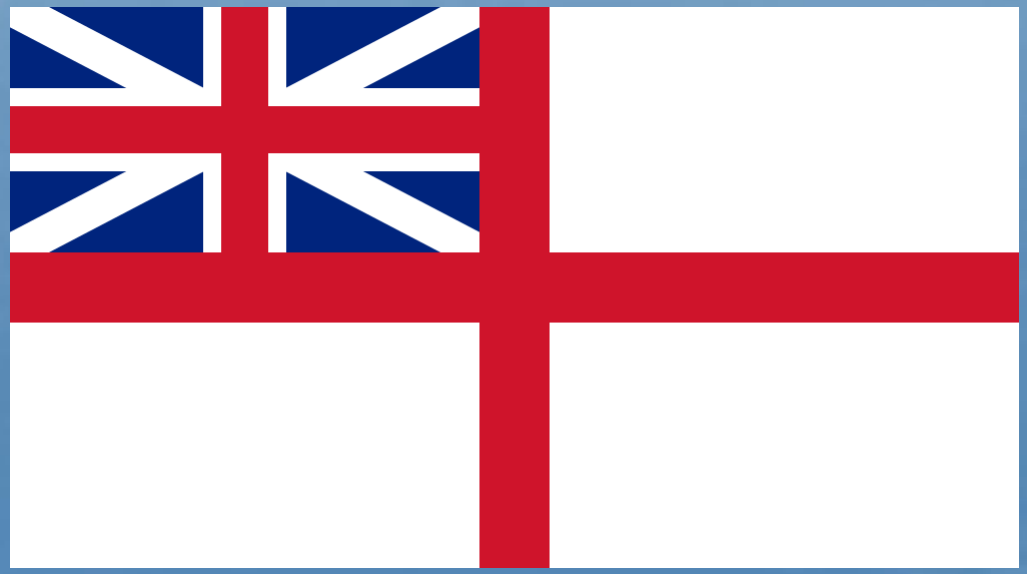

ORFORD NESS LIGGER VID SUFFOLK

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Suffolk_UK_location_map.svg

Kostsam prestigekamp

Eldstriden som följde kostade 20 döda engelsmän, 80 skadade och 16 st svenskar döda, samt 37 st sårade.
Svenske kaptenen fängslades och skeppet beslagtogs. Stödet från Sverige blev svagt, men till slut kom man loss, och med ett sjödugligt skepp gick man mot Norge. Olyckan fortsatte när man gick på grund. I en rättegång fick styrmannen dödsstraff för händelsen (omvandlat till 14 dagars fängelse) Psilander prickades. Blev 1712 adlad.1719 Friherre. 1734 blev han president i Amiralitetskollegium – den högsta positionen inom flottan. Med tiden blev han högste chef över örlogsvarvet i Karlskrona, vidare amiral och landshövding på Gotland. Vid 68 års ålder dog han i Karlskrona den 18 mars 1738. Han ligger begravd i Kalmar domkyrka.